

TÜRKİYE’NİN AB’YE UYUM SÜRECİNDE 2003 YILI KATILIM ORTAKLIĞI BELGESİ VE KISA VADELİ ÖNCELİKLER

Ramazan KILIÇ*

ÖZET

Bu çalışmada, Avrupa Konseyinin Türkiye için hazırladığı 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesindeki ekonomik ve siyasi öncelikler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Ortaklığı, Ulusal Program.

ABSTRACT

In this study, economic and political priorities, which is reported in the European Council’s document of 2003 Accession Partnership for Turkey, will be examined.

Key Words: Accession Partnership, National Programme.

GİRİŞ

1999 Helsinki Avrupa Konseyi’nin Türkiye’yi Birliğe katılmaya yönelmiş bir aday ülke olarak kabul eden kararından sonra, üyelik aşamasında Türkiye için yeni bir yol haritası belirlenmiştir. Avrupa Konseyi bu amaçla Türkiye’ye Mart 2001 tarihinde ilk Katılım Ortaklığı Belgesini sunmuştur.¹ Türkiye bu belge ışığında geniş kapsamlı bir dizi anayasal ve yasal reformlar gerçekleştirmiştir.

Ancak, Türkiye’de 3 Kasım 2002 tarihinde Milletvekili Genel Seçimleri yapılmış ve bu seçim sonucunda meclis kompozisyonu tamamen değişmiştir. Kurulan tek parti hükümeti, Avrupa Birliği ile ilişkileri geliştirmeyi ve üyelik sürecinde yükümlülükleri tam olarak yerine getirmeyi taahhüt etmiştir.

Hükümetin işbaşına geçmesinden kısa bir süre sonra, Avrupa Konseyi 12 ve 13 Aralık 2002 tarihlerinde Kopenhag’da toplanmıştır. Avrupa Birliği üyesi 15 ülkenin liderleri tarafından 12-13 Aralık 2002 tarihinde, Danimarka’nın Kopenhag şehrinde gerçekleştirilen zirve toplantısında AB’nin genişleme süreciyle ilgili önemli kararlar alınmıştır.²

Bu zirvede alınan kararların önemli bir bölümü de Türkiye ile ilgili olan kararlardır. Avrupa Konseyi, 2004 yılı Aralık ayında Komisyonun vereceği rapor ve tavsiye üzerine, Türkiye’nin Kopenhag siyasi kriterlerini

*Yard.Doç.Dr., Dumlupınar Üniversitesi, İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi

¹KILIÇ, Ramazan, **Türkiye-AB İlişkileri ve Gümrük Birliği** (Ekonomik Entegrasyon ve Gümrük Birlikleri Teorisi), Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002, s.207-226.

²http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/kpk/trabils.htm,09.05.2003.

yerine getirdiğine karar verdiği takdirde, Avrupa Birliği Türkiye ile katılım müzakerelerini gecikme olmaksızın başlatma kararı almıştır.³

Avrupa Birliği bu çerçevede, 2003 yılı itibarıyla Türkiye için yeni bir Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlayarak kabul etmiştir.⁴

Komisyon, 9 Ekim 2002 tarihli “Genişlemiş Birliğe Doğru” Strateji Belgesi’nde, “Avrupa Birliği’nin, Türkiye’nin adaylığının bir sonraki aşamasını gözönünde bulundurarak katılım öncesi hazırlıklarına verdiği desteği güçlendirmesini” önermiştir. Komisyon aynı zamanda bu hedefin gerçekleştirilmesi yönünde, Katılım Ortaklığı Belgesi’nin gözden geçirilmesini ve mali yardımın artırılmasını öngören daha detaylı öneriler sunmuştur.

Gözden Geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi

Konsey tarafından 2001 yılında kabul edilen Katılım Ortaklığı Belgesi’ne kıyasla Komisyon önerisi, son iki yılın gelişmelerini geniş bir şekilde ele almakta ve öncelikli faaliyetlerin sürdürülmesi gereken alanlara dikkat çekmektedir. Türkiye’nin, gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi temelinde AB müktesebatının kabulüne ilişkin gözden geçirilmiş bir Ulusal Program hazırlaması, gerekli tedbirleri kabul etmesi ve uygulamasının beklendiği ifade edilmektedir.

Mali Yardım

Türkiye, 2002 yılına kadar, MEDA programı ve Gümrük Birliği ile ekonomik ve sosyal gelişmeyi desteklemeye yönelik iki düzenleme aracılığıyla destek almıştır. 1999 yılına kadar gerçekleştirilen yardımların temel amacı, diğer Akdenizli ortaklar da olduğu gibi Türkiye’deki yapısal reform sürecinin desteklenmesi olmuştur.

Komisyon, 2002 tarihli Strateji Belgesi’nde, Türkiye’nin ihtiyaçlarını ve alabilme kapasitesini de gözönünde bulundurarak, toplam mali yardımın önemli oranda artırılmasını öngörmüştür. Kopenhag sonuçları da söz konusu yardımın 2004 yılından itibaren 2000-2006 mali perspektiflerinin “katılım öncesi harcamalar” başlığı altında finanse edileceğini teyit etmiştir. Komisyon bu amaca yönelik olarak 12 Şubat 2003 tarihinde 11.02.2003 tarihli COM(2003)70’da yer alan öneriyi kabul etmiş ve Bütçe Otoritesine sunmuştur.

³<http://www.dtm.gov.tr/ab/SonGelismeler/KOPENHAGSONUCLARI.doc>,09.05.2003.

⁴http://www.euturkey.org.tr/uploads/files/kob2003_tr.htm,27.03.2003.

2004-2006 döneminde katılım öncesi mali yardım, başta müktesebatın kabulüne ilişkin idari kapasitenin ve yatırımın güçlendirilmesi olmak üzere Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini karşılama yönündeki çabalarını desteklemeye odaklanacaktır. Mali yardım aynı zamanda ekonominin işleyişinin iyileştirilmesi ve iç pazardaki rekabet baskılarıyla mücadele gücünün artırılması yönünde de kullanılacaktır. AB üye ülkeleriyle ve aday ülkelerle sınır ötesi işbirlikleri de teşvik edilecektir.

Komisyon, bu aşamada, önümüzdeki üç yıl içinde Türkiye'ye sağlanacak mali yardım miktarının belirtilmesinin faydalı olduğu görüşündedir. Bu durum, hedeflerin belirlenmesinin bir seneden fazla süreceği alanlarda çok yıllık planlamayı kolaylaştıracaktır. Yıllık bütçe prosedürü kapsamında onaylanması gereken ilgili miktarlar aşağıda yer almaktadır:

Tablo:1. Türkiye'ye yönelik mali yardım

	2004	2005	2006	TOPLAM
Türkiye'ye yönelik katılım öncesi mali yardım Milyon Euro, cari fiyatlar	250	300	500	1050

Kaynak: http://www.euturkey.org.tr/uploads/files/kob2003_tr.htm.27.03.2003.

Diğer Alanlarda İşbirliğinin Artırılması

Komisyonun 2002 Strateji Belgesi Türkiye'nin katılım öncesi hazırlıklarına desteği artırmak üzere diğer alanlarda da tavsiyeler getirmiştir. Komisyonun bu alanlardaki eylem ve planları aşağıda özetlenmektedir:

-AB ve Türkiye arasındaki güçlendirilmiş siyasi diyalog siyasi reformları, insan haklarını, Kıbrıs konusunu ve sınır anlaşmazlıklarının barışçı çözümünü hususunu içermektedir.

-AB ve Türkiye arasındaki güçlendirilmiş ekonomik diyalog makroekonomik performans, istikrar ve ekonomik reform konularını içermekte ve yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

-Ortaklık Anlaşması'nın alt komiteleri çerçevesinde yürütülen yasal inceleme süreci belirli konulardaki TAIEX seminer ve teknik toplantıları veya atölye çalışmaları gibi güçlendirilmiş programlar ile tamamlanmaktadır.

-Gümrük Birliği'nin hizmetler ve kamu ihalelerini de içerecek şekilde kapsamının genişletilmesi ve güçlendirilmesi çabaları devam etmektedir.

-Türkiye ile gerek ikili düzeyde gerek üçüncü ülkelerle ilişkilerde ticari ilişkilerin derinleştirilmesine devam edilmektedir.

-Adalet ve içişleri alanında Komisyon, müktesebata uyum sağlanması amacıyla Türkiye'ye sınır yönetimi, iltica ve göç konularında strateji ve eylem planlarının oluşturulmasında yardımcı olmaktadır.

-Deniz güvenliği alanında Türkiye'ye yönelik teknik yardım güçlendirilmektedir ve işbirliğinin artırılmasında bu sektör öncelik taşıyacaktır.

-2003 yılı boyunca Türkiye, Girişim ve Girişimcilik, Kadın-Erkek Eşitliği, Ayrımcılıkla Mücadele, Sosyal Dışlanmayla Mücadele, Kamu Sağlığı, İstihdam alanında Teşvik Edici Tedbirler ve Araştırma alanında Altıncı Çerçeve Programına katılmaya başlayacaktır

TÜRKİYE İÇİN 2003 YILI KATILIM ORTAKLIğI BELGESİ VE KISA VADELİ ÖNCELİKLER⁵

GİRİŞ

Türkiye'nin ilk Katılım Ortaklığı Belgesi Mart 2001'de onaylanmıştır. Komisyonunun 9 Ekim 2002 tarihli Genişleme Stratejisi adlı belgesinde Türkiye için gözden geçirilmiş bir katılım ortaklığı belgesi teklif edeceğini belirtmektedir.

AMAÇLAR

Katılım Ortaklığı Belgesi, aday ülkelerin katılım hazırlıklarını desteklemeye yönelik bir siyasi araçlar dizisi platformu oluşturmaktadır. Türkiye'nin, gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi temelinde, Topluluk müktesebatının üstlenilmesine ilişkin gözden geçirilmiş bir Ulusal Program hazırlamasının beklendiği belirtilmektedir.

İLKELER

Her aday ülke için belirlenen alanlar, bu ülkelerin her birinin Kopenhag kriterlerinden doğan yükümlülüklerini yerine getirme

⁵http://www.euturkey.org.tr/uploads/files/kob2003_tr.htm.27.03.2003.

kapasitelerine göre saptanmıştır. Kopenhag kriterlerine göre, aday ülkenin katılımı,

aday ülkede demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını, azınlıkların korunmasını ve azınlıklara saygıyı garanti altına alan kurumların istikrarının sağlanmasını,

işleyen bir piyasa ekonomisinin yanı sıra, Birlik içerisindeki piyasa güçleri ve rekabetçi baskıya karşı koyabilme kapasitesini,

siyasi, ekonomik ve parasal birliğin amaçlarına uyum da dahil olmak üzere, üyelik yükümlülüklerini üstlenme kabiliyetini gerektirmektedir.

ÖNCELİKLER

Katılım Ortaklığı'nda tanımlanan öncelikler, kısa ve orta vadeli olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Kısa vade altında sıralanan öncelikler, Türkiye'nin 2003-2004 döneminde gerçekleştirebileceği beklentisi esas alınarak seçilmiştir. Buna karşın, orta vade altında sıralanan önceliklerin gerçekleştirilmesinin 2003-2004 döneminde belirli düzeyde bir ilerleme sağlansa da bir yıldan fazla sürmesi beklenmektedir.

Katılım Ortaklığı Belgesi Türkiye'nin katılım yönündeki hazırlık çalışmalarında öncelikli alanları belirtiyorsa da, İlerleme Raporu'nda yer alan tüm hususları dikkate alması gerekmektedir. Komisyon özellikle, ulusal mevzuatın müktesebat ile uyumlu hale getirilmesinin tek başına yeterli olmadığı ve müktesebatın Avrupa Birliği ile aynı düzeyde etkili bir şekilde uygulanmasının da önemli olduğunu belirtmiştir.

AB Komisyonu İlerleme Raporunun incelenmesi, Türkiye'ye yönelik aşağıda yer alan önceliklerinin belirlenmesi imkanını vermiştir.

GÜÇLENDİRİLMİŞ SİYASİ DİYALOG VE SİYASİ KRİTERLER

2003-2004 Yılı İçin Belirlenen Öncelikler

Helsinki Avrupa Konseyi tarafından tesis edilen siyasi diyalog bağlamında, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin geçerliliğini hala koruyan girişimleri doğrultusunda Kıbrıs sorununa yönelik çabaların global bir çözüme ulaşabilmek için güçlü bir biçimde desteklenmesi.

Helsinki Avrupa Konseyi sonuçlarına uygun olarak siyasi diyalog çerçevesinde anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözümü ilkesini dikkate

arak Birleşmiş Milletler Şartı'nda belirtildiği biçimde, mevcut sınır sorunları ve buna bağlı sorunların (Helsinki Avrupa Konseyi sonuçlarının 4. noktasına bakınız) çözümü için tüm çabaların uygulamaya koyulması.

Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, ihtiyari Protokolü ile Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin onaylanması, İnsan Hakları Sözleşmesi 6 nolu protokolünün onaylanması; Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ve özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyum sağlanması (Sözleşmenin II. Bölümü)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesi ile Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin tavsiyelerine uygun olarak yasa uygulayıcılar tarafından işkence ve kötü muameleye karşı mücadeleye yönelik önlemlerinin uygulamaya koyulması; Savcılarının gerekli süre içerisinde etkili bir biçimde bildirilen vakaları inceleyebilmeleri ve mahkemelerin görevini kötüye kullanmak suçundan mahkum olanlara uygun cezalar verebilmeleri yönünde önlemlerin kabul edilmesi.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak tutuklu ve hükümlülerin bir avukatla, yalnız olarak görüşebilme haklarının garanti edilmesi. Gözaltı sürecinin başlangıcı itibarıyla ailelerine haber verilmesinin güvence altına alınması

Tüm bireylerin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, din ve inanca dayanan ayırım ve ayırımcılığa maruz kalmaksızın Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası ve Avrupa düzeyindeki enstrümanlara uygun olarak temel haklar ve insan haklarına sahip olmalarının yasal düzeyde ve uygulamada güvence altına alınması.

Basın özgürlüğü de dahil olmak üzere ifade özgürlüğüne ilişkin reformların yürürlüğe koyulması ve sürdürülmesi. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak (10,17,ve 18. maddeleri) yasal kısıtlamaların kaldırılması,. Görüşlerini şiddet içermeyen şekilde ifade etmelerinden dolayı suçlanan veya tahkikata uğrayan kişilerin durumlarının düzeltilmesi. Avrupa

İnsan Hakları Mahkemesi'nin bu yöndeki kararları çerçevesinde yeniden yargılama hakkına ilişkin yasal düzenlemelerin uygulamaya koyulması.

Dernek kurma ve barışçı toplantı hakkına ilişkin reformların yürürlüğe koyulması; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine (11,17,18 maddeleri) uygun olarak özellikle sendikalara ilişkin kısıtlamaların kaldırılması. Sivil toplumun gelişiminin teşvik edilmesi.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9. maddesine uygun olarak tüm bireylerin ve dini toplulukların düşünce, inanç, dini özgürlüklerini kullanmalarına ilişkin düzenlemelerin kabul edilmesi ve yürürlüğe koyulması. Birliğe üye ülkelerdeki uygulamalara uygun olarak bu toplulukların işleyişlerine yönelik kuralların belirlenmesi. Söz konusu koşullar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak dini toplulukların, üyelerinin ve mal varlıklarının hukuki düzeyde koruma altında olması, eğitimleri, dini eğitimleri, mal varlığı edinme haklarını kapsamaktadır.

Kültürel çeşitliliğin ve menşei ne olursa olsun tüm vatandaşların kültürel haklarının güvence altına alınması. Mevcut düzenlemelerin uygulamaya koyulması ve bu alanlarda kalan kısıtlamaların esnekleştirilmesiyle radyo ve televizyon yayınları ile Türkçe dışında diğer dillerde eğitime somut bir biçimde erişimlerinin güvence altına alınması.

Milli Güvenlik Kurulunun işleyişinin Birliğe üye ülkelerdeki askeri işlerin sivil kontrolüne ilişkin uygulamalarla uyumlu olacak şekilde uyarlanması.

Hukuki araçların etkililiği ve bağımsızlığının güçlendirilmesi, insan hakları ve temel özgürlüklere ilişkin yasal düzenlemelerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygun olarak tutarlı bir biçimde yorumlanmasının teşvik edilmesi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarını dikkate alma zorunluluğuna uyulmasının güvence altına alınması için önlemler alınması. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin işleyişinin Avrupa normlarına uyumlaştırılması. Ara temyiz mahkemelerinin kuruluşu için hazırlık yapılması.

Cezaevi koşullarının Avrupa Birliği üye ülke standartları ile aynı seviyeye getirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilmesi

Polis memurlarının özellikle işkence ve kötü muamele ile mücadeleye ilişkin olarak insan hakları ve modern soruşturma teknikleri konularında eğitiminin sürdürülmesi, hakim ve savcıların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının uygulanmasına ilişkin eğitimlerinin güçlendirilmesi

Bütün vatandaşların ekonomik, sosyal ve kültürel imkanlarının artırılması hedefiyle bölgesel farklılıkların azaltılmasına ilişkin global bir strateji geliştirilmesi için çabalarının sürdürülmesi; Özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesindeki durumun iyileştirilmesi.

KISA VADE

EKONOMİK KRİTERLER

- IMF ve Dünya Bankasıyla yapılan anlaşmaya dayalı olarak halen uygulanan enflasyonla mücadele ve yapısal reform programının sürdürülmesi, özellikle kamu harcamalarının kontrol altına alınması.

- Şeffaflık ve gözetimi güvence altına almayı amaçlayan mali sektör reformunun süratle uygulamaya koyulması.

- Piyasa düzenleyici kurumların tarafsızlığının temin edilmesi.

- Tarım reformunun sürdürülmesi.

- Sosyal etkileri de dikkate alınarak, kamu işletmelerinin özelleştirilmesinin sürdürülmesi.

- Özellikle şeker ve tütün alanlarında, piyasa serbestleştirilmesinin sürdürülmesi.

- Doğrudan yabancı yatırım akışının kolaylaştırılması ve teşvik edilmesi.

- Özellikle Katılım Öncesi Mali Denetim usulleri çerçevesinde, makro ekonomik istikrar ve tahmin edilebilirliği sağlamaya ve yapısal reformların uygulanmasına yönelik uygun önlemlere vurgu yaparak, AB ile ekonomik diyalogun güçlendirilmesi.

TAM ÜYELİK YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ ÜSTLENEBİLME KAPASİTESİ

Malların serbest dolaşımı

- Ticaretin önündeki teknik ve idari engellerin kaldırılması. Avrupa standartlarının uyum ve uygulamasının hızlandırılması. Etkili bir pazar içi denetimin ve malların serbest dolaşımının, iç pazar mevzuatına uygun olarak temin edilmesi.

- Belgelendirme ve uygunluk değerlendirmesi ve işaretlemesi uygulamalarına, Yeni ve Global Yaklaşım direktiflerine uygun şekilde başlanması; mevcut piyasa denetimi ve uygunluk değerlendirmesi yapılarının ekipman ve eğitim yoluyla güçlendirilmesi ve idari altyapı oluşturulması; uyumlaştırılmamış sektörlerde karşılıklı tanıma çalışmalarının tamamlanması.

- Uyumlaştırılmamış alanlar hakkında, karşılıklı tanıma ve mevzuat uyumuna ilişkin çalışmaların tamamlanması (AT ve ilgili yasal araçların 28 ila 30 Maddeleri)

- Standardizasyon, belgelendirme ve piyasa gözetimine ilişkin işlevlerin ayrıştırılması için etkili bir metroloji altyapısının oluşturulması ve Türk Standartları Enstitüsünün yeniden yapılandırılması.

- Kamu ihalesi mevzuatının AB müktesebatı ile uyumunun tamamlanması.

- Yeni Kamu İhale Kanununun uygulanması ve izlenmesi için Kamu İhalesi Kurumunun kapasitesinin artırılması.

Hizmetlerin serbest dolaşımı

- Yerleşme hakkı ve hizmet sunma özgürlüğüne ilişkin AT Antlaşması hükümleri karşısındaki potansiyel engellerin belirlenmesi ve kaldırılması.

- Bilgi toplumunda hizmet sunulmasına ilişkin AB mevzuatına uyumun sağlanması.

- Mali hizmetlerde mevzuat uyumunun tamamlanması ve denetim organlarının bağımsızlıklarını da sağlayacak şekilde denetim yapılarının ve uygulamanın güçlendirilmesi.

- AB bankacılık ve sigortacılık mevzuatı ile uyumun tam olarak sağlanması ve sigortacılık denetim kurumunun oluşturulması.

- Kişisel verilerin korunmasına ilişkin müktesebata uyumun sağlanması.

Sermayenin serbest dolaşımı

- Türkiye'deki tüm ekonomik sektörlerde (AB'den gelen) yabancı yatırımlara yönelik tüm sınırlamaların kaldırılması.

Şirketler hukuku

- Şirket ve muhasebe mevzuatının AB müktesebatına uyumunun tamamlanması.

- İlaçlara ilişkin Fikri Mülkiyet Hakları mevzuatını kapsayan fikri ve sınai mülkiyet haklarına ilişkin AB müktesebatına uyumun tamamlanması ve korsanlık ve sahtecilikle mücadelenin güçlendirilmesi.

Rekabet

- Devlet yardımlarına ilişkin AB müktesebatına uyumun sağlanması ve AT kriterlerine dayanan etkin bir devlet yardımı kontrolünün temini için ulusal devlet yardımları izleme kurumunun oluşturulması

- Tekeller ile özel ve münhasır haklara sahip teşebbüslere ilişkin mevzuatın ilgili AB müktesebatı ile uyumunun sağlanması.

- Antitröst alanındaki ikincil mevzuatta uyumun tamamlanması.

- Özellikle devlet teşebbüsleri veya özel ve münhasır haklara sahip teşebbüslere karşı antitröst alanında uygulamaya ilişkin kayıtların güçlendirilmesi.

- Rekabet ihlallerine ilişkin temyiz başvurularına son şeklin verilmesindeki gecikmelerin azaltılması.

Tarım

- Bütünleştirilmiş İdare ve Denetim Sisteminin önemli unsurlarından olan hayvan kayıt sistemlerinin oluşturulmasının tamamlanması. Ayrıca arazi parsel tanımlama sistemleri gibi diğer unsurlara ilişkin hazırlık çalışmalarına başlanması.

- AT kırsal kalkınma politikası ve orman stratejisine giriş için bir strateji hazırlanması.

- Bir veterinerlik çerçeve yasasının ve AB müktesebatı ile uyumlaştırılmış ikincil mevzuatın kabul edilmesi; ilgili idari, bilimsel, test ve denetime dair insani, teknik ve bilgi kaynaklarının güçlendirilmesi; mevzuatın uygulanmasının sağlanması; hayvan hastalıklarının ortadan kaldırılmasına yönelik çabaların, kontenjan planlaması ve izleme kapasitesinin hızlandırılması.

- Üçüncü ülkelerle, AT sistemi ile uyumlu bir Sınır Denetim Noktaları sisteminin oluşturulması ve işletilmesi için gerekli belgelerin belirlenmesi.

- Veterinerlik ve bitki sağlığına ilişkin AB müktesebatının ulusal mevzuata geçirilmesine yönelik bir programın kabul edilmesi; başta laboratuvar deneyleri olmak üzere, bitkilerin korunmasına ilişkin AB müktesebatının etkin ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacak idari, bilimsel ve teknik yapıların güçlendirilmesi; bitki ve bitkisel ürünlerin ithalatı ve gıda işleme sanayii kuruluşlarına ilişkin yerel üretimdeki denetim düzenlemelerinin güçlendirilmesi.

Balıkçılık

- Balıkçılık idaresi, denetimi, pazarlaması ve yapısal uyuma ilişkin mevzuatın AB müktesebatına uyumunun sağlanması.

Taşımacılık

- Hava taşımacılığı dahil taşımacılık müktesebatına uyumun sağlanması ve söz konusu müktesebatın uygulanmasına yönelik bir programın kabul edilmesi.

- Kara taşımacılığı ve demir yollarının yanı sıra, deniz taşımacılığı güvenliğine ilişkin mevzuatın müktesebat ile uyumlu hale getirilmeye başlanması; özellikle deniz taşımacılığı güvenliği ve kara taşımacılığı standartlarının yürürlüğe koyulmasının ve uygulanmasının iyileştirilmesi.

- Deniz taşımacılığı için sınıflandırma gruplarının denetlenmesi ve Türkiye'nin Bayrak Devleti kaydı performansının iyileştirilmesine ilişkin bir eylem planının kabul edilmesi.

- Başta Bayrak Devleti Kontrolü olmak üzere, deniz taşımacılığı idaresinin güçlendirilmesi.

- Türk kara taşımacılığı filosunun AB standartlarına uyumuna ilişkin bir programın kabul edilmesi.

Vergilendirme

- Özellikle uygulanan oranlar, muafiyet işlemlerinin kapsamı ve vergi yapısıyla ilgili olarak tüketim vergileri ve KDV'de uyumun sürdürülmesi ve ayırımı muameleyle sonuçlanabilecek vergi önlemlerinin kaldırılması; yeni vergi önlemlerinin İş Alanında Vergilendirmeye Yönelik Davranış Kuralları ilkelerine uygunluğunun sağlanması.

- Vergi mükelleflerinin katılımını artırma ve vergi gelirlerinin toplanmasını iyileştirme amacıyla Vergi İdaresi'nin modernize edilmesi ve güçlendirilmesi.

İstatistik

- AB standartlarıyla uyumlu yeni bir istatistik kanunun onaylanması.

- Beklemekte olan temel sınıflandırmanın (NACE, CPA, PRODCOM vb.) Devlet İstatistik Enstitüsü ve Türk istatistik sisteminin tüm kamu kurumlarınca kabul edilmesi.

- İlgili istatistik birimlerinin (KAU, LKAU, vb.) tamamen benimsenmesi.

- ESA 95'in uygulanması için Milli Muhasebe yönteminin gözden geçirilmesi.

- Başta demografik, işgücü istatistikleri, bölgesel istatistikler, iş istatistikleri (işletme kayıtları) ve tarım istatistikleri olmak üzere bütün istatistiklerin geliştirilmesi stratejisinin güçlendirilmesi.

- Personelin yeterli eğitim almasının sağlanması ve idari kapasitenin güçlendirilmesi.

Sosyal politika ve istihdam

- İş hukuku, kadın ve erkeklere eşit muamele, mesleki sağlık ve güvenlik, ayrımcılıkla mücadele ve kamu sağlığı alanlarındaki AB mevzuatının iç hukuka aktarımı için bir program kabul edilmesi.

- Uyumlaştırma giderlerinin ve mevcut kamu ve özel kaynakların gerçekçi tahakkukuna dayanan yatırımların finansmanı için yıllık planların hazırlanması.

- Aktif ve bağımsız bir sosyal diyalog ortamı için gerekli unsurların sağlanması, bu çerçevede öncelikle sendikal hakların güvence altına alınması, sendikalar üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması.

- Sosyal ortakların kapasite yaratma çabalarının desteklenmesi, bu destek verilirken bağımsız sosyal diyalog ile istihdam ve sosyal politikayı hazırlama ve uygulamada gelecekte oynayacakları rolün göz önünde bulundurulması.

- Çocuk işçi sorununun çözümü için çabaların sürdürülmesi.

- Bu alandaki müktesebatın aktarılması için çalışan tüm kurumların kapasitelerinin gözden geçirilmesi.

Enerji

- Enerji alanındaki AB müktesebatına uyum için özellikle iç enerji piyasası dışındaki meseleleri kapsayan bir programın oluşturulması.

- Elektrik ve doğal gaz sektörlerindeki düzenleyici otoritenin bağımsızlığının ve etkililiğinin sağlanması; söz konusu otoriteye görevlerini etkili biçimde yerine getirmesi için gereken imkanların sağlanması.

- Elektrik ve doğal gaz direktiflerine uygun olarak rekabetçi bir enerji iç pazarının kurulmasının sağlanması.

- Enerji verimliliği konusundaki müktesebata uyumun sağlanması ve enerji tasarrufu uygulamalarının çoğaltılması.

- Türk ekonomisinin enerjiye bağımlılığını azaltacak ve yenilenebilir enerji kullanımını artıracak bir programın hazırlanıp uygulamaya koyulması.

Sanayi politikası

- Yabancı yatırımın teşviki için bir stratejinin hazırlanması ve uygulanması.

KOBİ'ler

- Avrupa Küçük İşletmeler Şartı ve Girişim ve Girişimcilik Çok Yıllı Programı çerçevesinde ulusal bir KOBİ stratejisinin oluşturulması ve uygulanması. Bu strateji KOBİ'ler için, özellikle finansman söz konusu olduğunda, iş çevresinin iyileştirilmesi hususunu içermelidir.

- KOBİ tanımının AB'deki tanım ile uyumlulaştırılması.

Eğitim, mesleki eğitim ve gençlik

- Ulusal Ajans'ın görevlerini yerine getirebilecek bir yapının kurulması, ayrıca Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programlarının uygulanması ve mali idaresi için gerekli mekanizmaların oluşturulmasına yönelik uygun tedbirlerin alınması.

Telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri

- Kiralanmış hatlar, elektronik iletişimde veri toplanması, bağlantı ve evrensel servis, taşıyıcı seçimi ve numara taşınırılığı alanlarında tüzüklerin kabul edilmesi.

- Tarifelendirme ve lisans alanındaki mevzuatın etkili bir biçimde uygulanmasının sağlanması.

- Yeni 2002 müktesebatının aktarımı için bir program hazırlanması.

- Bağımsız düzenleyici kurumun kapasite yaratma ve icra kuvvetinin güçlendirilmesi.

- Türk mevzuatının posta servisine ilişkin müktesebata uyumlulaştırılmasına başlanması.

Kültür ve görsel-ışitsel politika

- Görsel-İşitsel politikada mevzuat uyumu çalışmalarının başlatılması (özellikle “Sınırsız Televizyon” direktifi çerçevesinde) ve yeni düzenleyici çerçevenin etkili, öngörülebilir ve şeffaf bir şekilde uygulanmasının sağlanması.

Bölgesel politika ve yapısal araçların eşgüdümü

- Bir Ulusal Kalkınma Planı aracılığıyla bölgesel farklılıkların azaltılmasını amaçlayan bir ekonomik ve sosyal uyum için ulusal politika ve NUTS2 seviyesinde bölgesel kalkınma planlarının oluşturulmasına başlanması.

- Bu başlık altındaki müktesebatın uygulanmasını kolaylaştıracak yasal çerçevenin kabul edilmesi

Bu alanlarda kamu yatırımı için öncelik kriterlerini belirleyen çok yıllık bütçelendirme kurallarının oluşturulması

- Bölgesel kalkınmanın yönetimi için idari yapının güçlendirilmesi.

Çevre

- Müktesebat aktarımı için bir program kabul edilmesi.

- Müktesebat uyumlaştırılması giderlerinin ve mevcut kamu ve özel kaynaklarının gerçekçi tahakkukuna dayanan yatırımların finansmanı için bir planın hazırlanması.

- Çerçeve mevzuatın, doğanın korunmasına ilişkin mevzuatın, su kalitesine ilişkin mevzuatın, Birleştirilmiş Kirliliği Önleme Kontrol ve atık idaresine ilişkin mevzuatın aktarımı ve uygulanmasına başlanması.

- Çevresel Etki Değerlendirme direktifinin yürürlüğe koyulması ve uygulanması.

Tüketicinin korunması ve sağlık

- Başta piyasa gözetimi olmak üzere müktesebat aktarımına devam edilmesi ve etkili uygulama için altyapının oluşturulması.

- Tehlikeli ürünlerin bildirilmesi konusunda ulusal seviyede bir sistem oluşturulması ve TRAPEX ve benzer sistemler ile bu tür bildirimlerin uluslararası seviyede değişimi imkanlarından yararlanılması.

Adalet ve içişleri alanında işbirliği

- Yasa dışı göç ile mücadelenin güçlendirilmesine devam edilmesi ve Avrupa Komisyonu ile bir yeniden kabul anlaşmasının müzakere edilmesi.

- Organize suç, uyuşturucu, insan kaçakçılığı, dolandırıcılık, yolsuzluk, kara para aklanması ile mücadele alanlarında AB müktesebatına uyma, idari kapasitenin iyileştirilmesi, farklı hukuki kurumlar arasındaki işbirliğini güçlendirilmesi çerçevesinde devam edilmesi.

- Özellikle polise sorumluluk yüklenebilmesinin temin edilmesi amacıyla adalet ve içişleri kurumlarının daha ileri seviyede geliştirilmesi ve güçlendirilmesi. Hakimler de dahil olmak üzere tüm yasa uygulayıcı kurumlar arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi.

- AB müktesebatı ve yasadışı göçü önlemeye ilişkin örnek uygulamalar çerçevesinde etkili bir sınır idaresi için kamu yönetimi kapasitesinin artırılması.

- AB'nin Adalet ve İçişleri alanındaki örnek uygulamalarına ilişkin bilgi ve bilinçlendirme programlarının oluşturulmasına yönelik çabaların güçlendirilmesi.

Gümrük Birliği

- Serbest bölgeler mevzuatının uyumlaştırılması ve yeni Gümrük Kanunu ve uygulama hükümlerinin yürürlüğe koyulmasının sağlanması.

- Gümrük idarelerinin yürütme ve uygulamaya yönelik kapasitelerinin güçlendirilmesi.

- Müktesebat uyumu ve 1/95 sayılı Kararın dolandırıcılıkla mücadele soruşturmalarına hükümlerine uyumla ilgili tam idari işbirliğinin sağlanması.

- Ticari nitelikli devlet tekellerinin, Türkiye ile AB üye ülkeleri arasında mal ticaretinde ayırıcılık yapılmamasını sağlayacak şekilde düzenlenmesi.

- Hizmetler ve Kamu alımları alanlarında yeni müzakere turlarının başlatılması.

- Ticaret politikasının Topluluk politikasına uyumlaştırılmasına paralel olarak GSP de dahil olmak üzere menşe kurallarının AB tercihli rejimleriyle uyumlaştırılması.

Dış ilişkiler

- GSP'de dahil olmak üzere AB tercihli rejimlerine uyum sağlamak suretiyle AB Ortak Ticaret Politikasına tam uyumun gerçekleştirilmesi.

-Gümrük Birliği Kararında öngörüldüğü şekilde, üçüncü Ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşmalarının sonuçlandırılması.

Mali kontrol

- AB uygulaması ve uluslararası kontrol ve denetim standartlarına uygun olarak kamu iç mali kontrol mevzuatının kabul edilmesi.

- Düzensizliklere ve katılım öncesi yardımı olumsuz etkileyen sahtekarlık vakaları şüphelerine yönelik muameleler için idari kapasitenin güçlendirilmesi.

Mali ve bütçesel hükümler

- Topluluk katılım öncesi fonlarının yönetimi için ademi merkezîyetçi bir uygulama kurulması.

- Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan yeni bütçe kanunu düzeninin, bütçe, bütçe dışı fonlar ve döner sermaye dahil olmak üzere 2004 bütçesi için bütün kamu kurumlarına uygulanması.

PROGRAMLAMA

Katılım Ortaklığı Belgesi'nde belirtilen önceliklere yönelik mali yardım, Türkiye'ye katılım öncesi mali yardımı düzenleyen 2500/2001 sayılı Konseyi Tüzüğü'nün 8. maddesindeki süreç uyarınca, Komisyon tarafından alınan yıllık finansman kararları ile sağlanacaktır. Finansman kararlarının ardından Türkiye ile finansman zaptı imzalanacaktır.

Uluslararası Finans Kurumlarının Rolü

Türkiye Avrupa Yatırım Bankası'nın (AYB) yardımlarından ciddi anlamda yararlanmakta olan bir ülkedir. Türkiye AYB'nin sağladığı beş değişik kredi yetkisi ve imkanından faydalanabilmektedir.

KOŞUL

Katılım öncesi enstrümanlar çerçevesindeki projelerin desteklenmesi ile ilgili Topluluk yardımı, Türkiye'nin Ortaklık Anlaşması, Gümrük Birliği ve Türkiye – AB Ortaklık Konseyi'nin ilgili kararlarına uymasına bağlıdır.

İZLEME

Katılım Ortaklığı Belgesi'nin uygulanması, Ortaklık Anlaşması çerçevesinde izlenecektir.

KAYNAKÇA

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği (Representation of the European Commission to Turkey), <http://www.deltur.cec.eu.int/main-t.html>, Avrupa Birliği Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi (ABADM)

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, www.basbakanlik.gov.tr/dib/ab.bulteni

Güncel Avrupa Dergisi

http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/kpk/trabils.htm,09.05.2003.

<http://www.dtm.gov.tr/ab/SonGelismeler/KOPENHAGSONUCLARI.doc>,09.05.2003.

http://www.euturkey.org.tr/uploads/files/kob2003_tr.htm,27.03.2003.

<http://www.foreigntrade.gov.tr/>

<http://www.anap.org.tr>

<http://www.deltur.cec.eu.int/main-t.html>

<http://www.europa.eu.int/>

<http://www.europtr.org.tr>

<http://www.mfa.gov.tr/>

İKV, Avrupa Birliği Oluşumunda Türkiye'nin Yeri ve Dayanışma İlkesi, İKV Yayınları, No: 128, İstanbul, Eylül 1994.

KARLUK, Rıdvan, "Dünya Ekonomisinde Küreselleşme Bölgeselleşme Eğilimleri ve Gümrük Birliği Bölgesel Ekonomik Gelişmeler," **Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye**, Eylül-Ekim-Kasım-Aralık, 1995.

KARLUK, Rıdvan, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 2.Baskı, Beta A.Ş., Eskişehir, Ekim 1994.

KARLUK, Rıdvan, **Gümrük Birliği Dönemecinde Türkiye**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar:8, Ankara, 1997.

KILIÇ, Ramazan, **Türkiye-AB İlişkileri ve Gümrük Birliği (Ekonomik Entegrasyon ve Gümrük Birlikleri Teorisi)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002.

Ramazan KILIÇ, “Avrupa Birliği’nin Genişleme Süreci ve Türkiye”, (Yayın aşamasında).